

Ο ΘΡΗΝΟΣ ΤΗΣ ΣΠΗΛΙΑΣ

Στὴ σκοτεινιασμένη
Τοῦ βουνοῦ σπηλιά,
Δὲν ἀκοῦς τραγούδια,
Δὲν ἀκοῦς μιλιά.

Τὸ μπαγλαμαδάκι
Δὲ μαγεύει πιά
Στόρπισαν κ' ἐφύγαν
"Όλα τὰ παιδιά.

Στ' ντεκὲν ἀπόψε,
"Όχι τοῦ Μπάσμα Λιά,
Οἱ χτυπιάδες μπῆκαν
Τάκαναν γιαλιά.

Σπάσαν ναργιλέδες
-Τοῦρνα, τοῦρνα νιά-
Κ' ἔκλεψαν τὸ μάπλα
Τοῦ μικρομηνά.

Κ' ἦσαν οἱ νεράιδες
Τώρα στὴ σπηλιά,
Μὲ τὰ μεταξένια
Καὶ χρυσὰ μιλιά.

Εἶχανε λουλούδια
Μεσ' τὴν ἀγκαλιά,
Κ' εἶχανε στὰ χεῖλια,
Φίδια καὶ φιλιά.

Κ' ἦσαν γεργόνες,
Ξωτικές μαζί,
"Όχι τα, ποιὸς πεθαίνει!
Ποιὸς ἀπόψε ζεῖ!

Νὰ κ' οἱ ντερβισάδες,
-Τοῦρλα, τοῦρλα λά!-
Μὲ τὰ κομπολόγια
Καὶ μὲ τὸ λουλά.

Χῶσε μου, καλή μου,
Τὸ καμὶ βαθειά,
Κι' ἀπ' τὰ σπλάχνα βγάλε
Τὴν τρελλή καρδιά.

Καὶ κομμάτιασέ την,
Δός την στὰ σκυλιά,
Νὰν τὴ λυσοφᾶνε
"Όξω ἀπ' τὴ σπηλιά.

Κι' ἂν χαροπαλέψω.
Κι' ἂν πονῶ πολὺ,
Κόψε μου τὰ πόδια
Καὶ τὴν χειραλή.

"Όχι τα! κ' οἱ νεράιδες
Νύχτα στὴ σπηλιά!
Κλαίγαν καὶ τραβοῦσαν
Τὰ χρυσὰ μαλλιὰ.

Μ. ΔΑΜΙΡΑΛΗΣ

ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ ΕΛΕΓΧΟΣ

"Ο κ. Χατζηδάκης στὴν Ἀθηνά (τόμος μ' σελ. 20) ξανάρχεται μὲ τὴ μέθοδό του νὰ μὴν ἀναφέρει τὸν ἀντίπαλο στὴν παραγωγή τοῦ γυτεύω (γράφε γητεύω) ἀπ' τὸ γυφτεύω, λέει.

Εἶπαμε πὼς γυφτεύω λέξη δὲν ὑπάρχει κ.τ.λ. (Γ.Γ.Ε. α', 28. β', 44), ἀφτὸς ὁμως λέει: τώρα πὼς καὶ ἡ λέξη καφταντάρης θὰ ὑπάρχει, λέει, στὰ τούρκικα (Ἀθ. μ', 21). ἐνῆντα στὴν ἐπίσημη γνώμη τοῦ μακαρίτη Καρολίδη ποὺ γεννήθηκε στὴ Μικρασία καὶ μητροικὴ του γλῶσσα εἶταν ἡ Τούρκικη, ποὺ τὴν ἤξευρε καὶ κατὰβραθα, γιατί τὴ σπούδασε μὲ ὅλες τὶς σχετικὲς τὶς ἄλλες Ἀνατολικὲς γλῶσσες κ' ἐνάντια σ' ὅλα τὰ τούρκικα λεξικά.

Σημειώστε πὼς ὁ κ. Χ. γοῦ δὲ σκαμπάζει ἀπὸ Τούρκικα οὔτε καὶ τὸν μέλει γιὰ τὴν ἀλήθεια. τὸν μέλει μόνο γιὰ τὸ πείσμα του (Γ. Γ.Ε. α', 45) καὶ γιὰ τοῦτο ἐπιμένει πὼς μπορεῖ νὰ ὑπάρχει, λέει, τούρκικο καφταντάρης ἔτσι μπορεῖ νὰ ὑπάρχει καὶ στὴν Ἑλληνικὴ τὸ γυφτεύω, ποὺ ἀπ' ἀφτὸ γίνεται λέει, τὸ γυτεύω. "Όμοια καὶ ὁ Πάπας γιὰ νὰ σιγουράρει τὴν ἄσπορη σύλληψη τῆς Θεοτόκου, καθιέρωσε πὼς κ' ἡ ἴδια ἡ Θεοτόκο ἄσπόρως συνελήφθη, κ' ἔτσι ἔχουμε καὶ τὴν ἄσπορη σύλληψη τῆς ἀγίας Ἀννης. Βλέπετε σεῖς καμιά διαφορὰ σαφτὴ τὴν παρομοίωση;

Κι' ἀκόμα ὁ κ. Χ. γιὰ ν' ἀποδείξει πὼς ὁ Καρολίδης δὲν ἤξευρε τὰ Τούρκικα μῆτε ἴσα μ' ἀφτόνε (τὶ λές, ἀδερφέ μου!) ἐπιμένει πὼς ὑπάρχει, λέει, λέξη τούρκικη ρεγκί, λέει.

Δάσκαλε, σὲ κοροῦδεψε ὁποῖος σοῦ εἶπε πὼς ὑπάρχει στὰ τούρκικα ὄνομα ρεγκί. Δάσκαλε, σοφίσεσαι στὴν Ἀθηνά (τ.μ', σ. 21 καὶ 22) μὰ καὶ ποῦ δὲ σοφίσεσαι, διὰν τάχεις μέναν ἀντίπαλο καὶ δημοκοπεῖς;— Καλὲ πὲς τὰ ρωμαίικα σωστὰ κ' ἄσε τὰ τούρκικα ποὺ δὲν τὰ ξαίρεις. Λοιπὸν ἡ λέξη ρένκ εἶναι ἡ τούρκικη ὀνομαστική. Τὸ ρεγκί εἶναι ἡ αἰτιατική τοῦ ρένκ, μὰ τὴν αἰτιατικὴ ἀφτὴ εἶπαμε (Γ.Γ.Ε. α', 131—133) δὲν μπορούσε νὰ τὴν πάρει ὁ λαὸς μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ κάνει τὸ χατήρι σου, δάσκαλε, καὶ νὰ σχηματίσει ἀπ' ἀφτὴ τὰ πάγκοινα, τὰ πάγκοινα εἶπαμε οὔρα-νι, βυσσινι κ.τ.λ. Τὸ πὼς γίνονται ἀφτὰ τὸ δείξαμε (στὴ Γ.Γ.Ε. κοίτα παραπάνου ὡς τ. γ', σ. 163—164), οὔτε μπορούμε νὰ λέμε πάντα τὰ ἴδια γιὰ τὸ χατήρι σου, δάσκαλε. "Ἐτσι σοφιστεῖς λές καὶ στὴν ὑπόσημ. Ἀθ. μ', 22. Τὸ ρέγκ δὲν τὸ λέμε στὴν Ἑλλ, εἶπαμε, δὲν τὸ λέμε καὶ πὼς μπορούσε λοιπὸν νὰ γίνει πρότυπο γιὰ τὰ οὔρα-νι κ.τ.λ.

Πρὶν μιλοῦσε μόνο γιὰ ρεγκί, τώρα ποῦ τοῦ δείξαμε ἐμεῖς πὼς ἡ τούρκικη λέξη εἶναι ρένκ (ποῦ δὲν τῶξαιρε-καθόλου ἀφτὸ) καὶ πὼς ἡ αἰτιατικὴ τῆς κίνει ρεγκί, τώρα κάνει πὼς

ἀφτὰ δὰ τάχει τυράκι καὶ ψωμάκι ὁ τρανὸς ὁ γλωσσολόγος. Δάσκαλε, δὲν εἶναι ντροπὴ νὰ μὴν ξαίρει κανεὶς μιὰ ξένη γλῶσσα, ντροπὴ εἶναι νὰ δείχνει τέτοιο πείσμα σὲ πράματα ποὺ δὲν τὰ ξαίρει. Εἴπαμε πὼς τὸ ρένκ (αἰτ. ρεγί) εἶναι ἀπὸ τὶς τουρκ. λέξεις ποὺ δὲν μπήκανε καθόλου στὰ ρωμαίικα (Γ.Γ.Ε. α, 132.)

Ἐπίσης εἴπαμε πὼς τὸ γητεύω ἔγινε στὰ ἰδιωματικά πρωταἰπ' τὸ γογητεύω > γωπητεύω κ' ἀπ' ἀφτὰ πέρασε στὴν κοινὴ μας (κοίτα παραπάνου τὶς παραπομπές.) Εἶναι λοιπὸν περιττὸ νὰ μᾶς βάζει τώρα (Ἄθ. μ' 20) εὐπους ἀπ' τὴν κοθαρέβουσα: ἐννόησα (γρ. νόησα < νοῶ) καταρροή, ζωή κ.τ.λ. ἐνῶ στὰ Μ.Ν.Ε. β' 491 ἔχει τὰ νεοελληνικά ἰδιωματικά ζωγή, ζωγής, ποὺ τὸ γ ἀναπτύχθηκε ἀνάμεσα στὰ φωνήεντα οἱ ἀπ' τὸ 16 αἰώνα: ὅπως λοιπὸν εἶπαν ζωγή, ἔτσι εἶπαν καὶ γογητεύω, αἰ:— Πρὶν ἔλεγε πὼς δὲν ὑπάρχει τύπος γω ἀντὶ ἐγὼ. Τώρα πιά ἀφτὸ δὲν τὸ λέει, γιατί στὸ μεταξὺ τοῦ δείξαμε πὼς κ' ὁ ἴδιος (Μ.Ν.Ε. α', 224) ὁμολογεῖ ἀφτὸν τὸν τύπο. Δὲ βαριέται νὰ ξαναλέει τὰ ἴδια ποὺ τ' ἀποδείξαμε κούφια!

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΤΑ ΦΕΓΓΑΡΙΣΙΑ ΜΑΤΙΑ

Θάρθει μιὰ μέρα, ποὺ θὲ νάμαστε ἡσυχὸι κ' ὄλα θὰ τὰ κυττοῦμε ὡς τὸ φεγγάρι· οἱ ἔννιες κ' οἱ πόθιοι κ' οἱ σκληρὸς ἀπαντοχὲς θὰ μᾶς λαφρώσουν ἀπ' τὴν κρύα τους χάρη.

Κι' ἡ ἐλπίδα, τῶν χροσῶν φτερῶν τινάζοντας τὸ χνοῦδι, ἀπὸ τὸ πλάι μας θὰ γλιστρήσει ἔτσι ἡσυχά, ὡς ποτὲ νὰ μὴ συνόδεψε σὺν ἡσκιος τὴν ψυχὴ μας καὶ τὴ ζήση.

Ὅλες οἱ μέρες, σκαλοπάτια φωτεινά, μᾶς προβοδῶν στὴ μέρα τὴν ταμένη πάνωθε μᾶς τραβοῦν ἀστερία ἀγνώριστα, καὶ, ὅσο ἀνεβαίνουμε, ὁ ἕλιγγος αὐξάνει.

Τὶ κ' ἄν' λυγοῦν πεισματικά τὰ γόνατα, τὶ κ' ἄν' τὰ μάτια πλέκουν ἀλουίδες... Ἄργα ἢ γοργὰ τ' ἄβουλο πόδι μας καμιά δὲ θὰ ξεφύγει ἀπ' τὶς μοιραῖες βαθμίδες.

Θάρθει μιὰ μέρα, ποὺ θὲ νάμαστε ἡσυχὸι θὰ τραβηχτοῦμε ἀπ' τοῦ εἶναι μὴς τὰ πλάτια κ' ὄλα θὰ τὰ κυττοῦμε ὡς ξένοι, ἀδιάφορα, μὲ τ' ἀδειανὰ, τὰ φεγγαρίσια μάτια.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΝΤΟΣ

Η ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

Στὴ μαργαρίτα ποὺ ξεφύλλισε
βρῆκε πὼς δὲν τὴν ἀγαποῦσα
καὶ τὸ παράπονο ξεχείλισε
κ' ἔκλαψεν ἡ ξανθομαλλοῦσα.

Χίλιες φορὲς σάν τὴν ἐφίλησε
πάνω στὴν κόμη τῆς τὴ ρούσα
τὸ στόμα μου, ἔτσι τῆς ἐμίλησε
σ' ἐρώτικὴ πνιγμένο ἀγκοῦσα:

— Δὲ σ' ἀγαπῶ; ρώτησε πρῶτα
τὰ μάτια μου ποὺ θὲ νὰ κλάψουνε
κ' ὕστερα τὴν καρδιά μου ρώτα.

Δὲ σ' ἀγαπῶ; μὰ κ' ἀπ' τὸ χῶμα
τοῦ τάφου μου, σὰ θὲ μὲ θάψουνε,
πὼς σ' ἀγαπῶ, θ' ἀκοῦς ἀκόμα!

ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ

BENJAMIN CRÉMIEUX

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

Ἐνα ἀπὸ τὰ πὸ συνηθισμένα ρωτήματα ποὺ ἀκοῦει ἕνας ἐπαγγελματίας κριτικός, εἶναι τὸ ἀκόλουθο: «Διαβάσετε ὄλα τὰ βιβλία ποὺ ἐκδίδονται; Κι ἂν δὲν τὰ διαβάσετε ὄλα, πὼς κάνετε τὴν ἐπιλογὴ σας;» Συμβαίνει μάλιστα ἕνας πὸ ἀπλοϊκὸς ἢ τὸ ἀντίθετο πονηρότερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, φίλος, νὰ ρωτήσει τὸν κριτικὸ: «Διαβάσετε ὄλα τὰ βιβλία ποὺ γι' αὐτὰ κάνετε λόγο;»

Τὸ δεύτερο αὐτὸ ρῶτημα ἀξίζει μιὰ ἀπάντηση πρωτοῦ καταπιαστὲ κανεὶς νάπορηθῆι στὸ πρῶτο. Ὑπάρχει, πράγματι, ἕνας ὁρισμένος ἀριθμὸς βιβλιοκριτικῶν σημειωμάτων ποὺ οἱ συντάχτες τους πολὺ σπάνια ἔχουνε διαβάσει τὰ βιβλία γιὰ τὰ ὁποῖα μιλοῦνε. Εἶναι τὰ σημειώματα τῶν ἐφημερίδων ποὺ οἱ ἀναγνώστες τους λίγο ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴ λογοτεχνία, μὰ ποὺ νομίζουν πὼς δὲν τοὺς ἐπιτρέπεται νάγνωθῶσιν τὰ λογοτεχνικά ἐπίκαιρα ὅπως δὲν ἀγνοοῦν τὶς ἄλλες ἐπιχειρήσεις. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ κατηγορήσει τοὺς συντάχτες τῶν σημειωμάτων αὐτῶν, ποὺ οἱ περισσότεροὶ τους δὲν ἔχουν καμιά εἰδικότητα μὲ τὴ λογοτεχνία καὶ τὴ θεωροῦν σάν κάτι τὸ ἐπιπρόσθετο ὅπως τὴ γραμματεία τῆς συντάξεως ἢ τὸ δελτίο τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Σάν καλοὶ δημοσιογράφοι ποὺ σὺνηθέστατα εἶναι, περιορίζονται στὴ δημοσίευσή τῆς ἀγγελίας τοῦ ἐκδότη, στὸ ξεχώρισμά τῆς, ἂν ὁ ἐκδότης εἶναι ἀπαιτητικότερος, ἢ στὸ ἀπάνθισμα καὶ τὸ συνὸν ψισμα τῆς οὐσίας τῶν ἐπιφυλλίδων τῶν σπουδαιότερων κριτικῶν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποὺ ὅταν οἱ κριτικοὶ τῶν μεγάλων ἐφημερίδων ἀρχίσουν νὰ μιλοῦνε γιὰ ἕνα βιβλίο, ὄλος ὁ μικρότερος παρισινὸς τύπος καθὼς καὶ ὁ ἐπαρχιακὸς κάνουνε κύρο. Ἐκεῖ ποὺ ὑποψιάζεται κανεὶς τὴν ἐνέργεια μιᾶς ἐπιτήδειας ρεκλάμας, δὲν ὑπάχει σὺνηθέστατα, παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ «ἐλάσσωνος κόπου». Εἶναι πολὺ λιγότερο κοπιαστικὸ νὰ σχηματίσει κανεὶς μιὰ γνώμη γιὰ ἕνα βιβλίο ἀπὸ τὰ ἄρθρα τοῦ Thibaudet τοῦ Théryne τοῦ Billy καὶ νὰ σα-